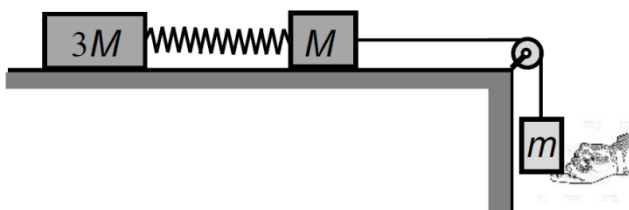

42. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
DÖNTŐ - GIMNÁZIUM 10. OSZTÁLY (II. kat.)
PÉCS 2023

1. Az ábrán látható elrendezésben a vízszintes felületen lévő M és $3M$ tömegű testeket nyújtatlan, elhanyagolható tömegű rugó köti össze. A M tömegű testet egy csigán átvetett, feszes fonál kapcsolja össze az m tömegű testtel, amelyet kezdetben egyensúlyban tartunk. A fonál és a csiga tömege elhanyagolható, a testek és a felület közötti tapadási és csúszási súrlódási tényező egyaránt μ . Adatok: $M = 0,2$ kg, $\mu = 0,6$. Egy adott pillanatban az m tömegű testet elengedjük.

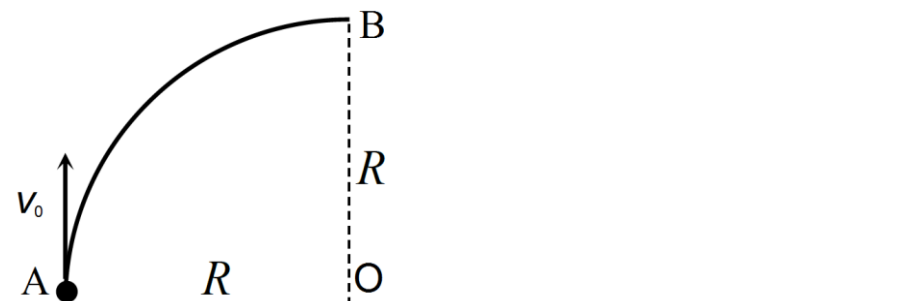

- a) Legalább mekkorának kell m értékét választani, hogy elengedése után a $3M$ tömegű test elmozduljon?
- b) Válasszuk m értékét az a) kérdésnek megfelelően minimálisnak! Mekkora a rugóban ébredő erő abban a pillanatban, amikor a M tömegű test sebessége maximális?

(Kotek László, Pécs)

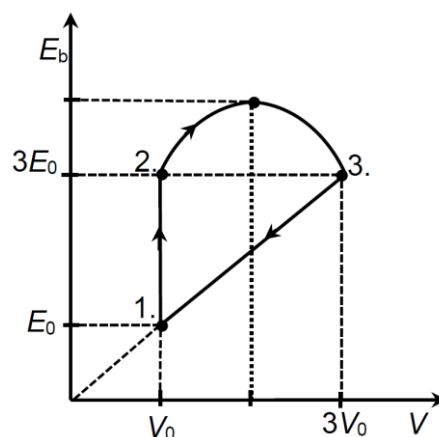
2. Egy apró testet az ábrán vázolt szerkezet segítségével szeretnénk az O ponttól a lehető legtávolabbra repíteni. Az átfűrt testet a negyed kör alakúra meghajlított vékony, merev dróra fűzzük. A pályát függőleges síkban tartjuk. A testet az A pontból v_0 kezdősebességgel függőleges irányba elindítjuk. A súrlódás és a közegellenállás elhanyagolható.

- a) Mekkora legyen a pálya sugara, hogy a test az O ponttól a lehető legmesszebb érjen talajt? Mekkora ez a távolság?
- b) Hányad részére csökken a testre ható kényszererő, miközben az A pontból a B pontba jut a drótpályán?

(Szkladányi András, Baja)

3. Bizonyos mennyiségű egyatomos ideális gáz körfolyamatot végez. A körfolyamat során a gáz belső energiája az ábrán látható módon változik a térfogat függvényében. A 2. állapotból a 3. állapotba vezető folyamat során a gáz belső energiája az $E_b = -aV^2 + bV$ függvény szerint változik, ahol a és b állandók. Az 1. állapotban a gáz nyomása p_0 , térfogata V_0 , hőmérséklete $T_0 = 260$ K.

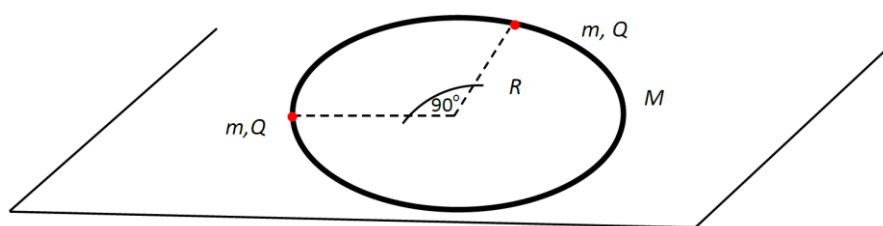

- Határozzuk meg a gáz maximális hőmérsékletét a körfolyamat során!
- Ábrázoljuk a körfolyamatot p_0 és V_0 felhasználásával $p - V$ diagramon!
- Határozzuk meg a gáz által végzett munka és a felvett hő hányadosát az 1. állapotból a maximális hőmérsékletű állapotba jutás esetén!

(Kotek László, Pécs)

4. Az ábrán látható, nem rögzített, szigetelőből készült, $M = 2m$ tömegű, elhanyagolható keresztmetszetű karika, amelynek sugara $R = 8$ cm, vízszintes szigetelő felületen nyugszik. A karikán két szigetelő gyöngy szabadon tud mozogni. A gyöngyök tömege $m = 4$ g, töltése $2 \mu\text{C}$. Kezdetben a gyöngyöket úgy tartjuk, hogy a hozzájuk húzott sugarak egymással derékszöveget zárnak be. A gyöngyök a mozgásuk során pontszerűnek tekinthetők, és a súrlódás mindenhol elhanyagolható. A gyöngyöket elengedjük.

- Mekkora a gyöngyök és a karika tömegközéppontjának a sebessége abban a pillanatban, amikor a gyöngyökhöz húzott sugarak először 180° -os szöveget zárnak be?
- Mekkora az előző helyzetben a karika tömegközéppontjának az elmozdulása?
- Mekkora ebben a pillanatban a karika és valamelyik gyöngy között ébredő erő?

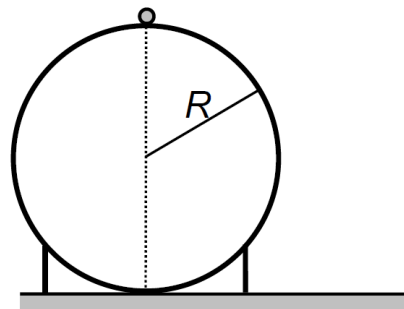

(Koncz Károly, Szigetvár)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A SZERVEZŐBIZOTTSÁG!

42. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY
DÖNTŐ - TECHNIKUM 10. OSZTÁLY (IV. kat.)
PÉCS 2023

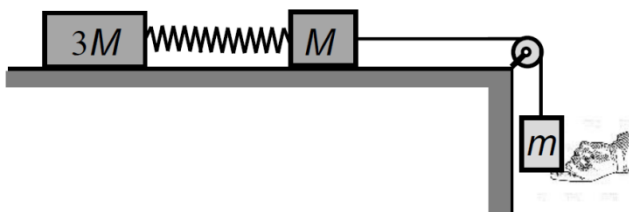
1. A rögzített, $R = 27$ cm sugarú, vízszintes tengelyű henger legfelső pontján lévő, kisméretű golyót bizonytalan egyensúlyi helyzetéből kimozdítva magára hagyjuk. A golyó súrlódásmentesen mozog a hengeren, majd rugalmasan ütközik a vízszintes talajjal. $g = 10$ m/s².

- a) Adjuk meg a golyó hengerfelülettől való elválásának helyzetét!
- b) Mennyi idő telik el a talajjal való első két ütközés között?

(Kotek László, Pécs)

2. Az ábrán látható elrendezésben a vízszintes felületen lévő M és $3M$ tömegű testeket nyújtatlan, elhanyagolható tömegű rugó köti össze. A M tömegű testet egy csigán átvetett, feszes fonál kapcsolja össze az m tömegű testtel, amelyet kezdetben egyensúlyban tartunk. A fonál és a csiga tömege elhanyagolható, a testek és a felület közötti tapadási és csúszási súrlódási tényező egyaránt μ . Adatok: $M = 0,2$ kg, $\mu = 0,6$. Egy adott pillanatban az m tömegű testet elengedjük.

- a) Legalább mekkorának kell m értékét választani, hogy elengedése után a $3M$ tömegű test elmozduljon?
- b) Válasszuk m értékét az a) kérdésnek megfelelően minimálisnak! Mekkora a rugóban ébredő erő abban a pillanatban, amikor a M tömegű test sebessége maximális?

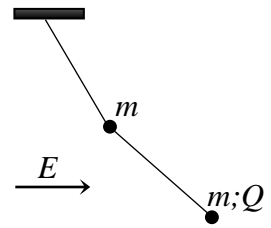
(Kotek László, Pécs)

3. Bizonyos mennyiségű, kétatomos ideális gázzal adott mennyiségű hőt közlünk. A gáz a hőmennyiség első felét izoterm, a másik felét pedig izokor folyamatban veszi fel. Egy másik alkalommal az előzővel azonos kezdőállapotból indulva, a korábbival megegyező nagyságú hőmennyiséget közlünk a gázzal, de most úgy, hogy először izobár, majd izoterm folyamatot végezzon.

Mekkora ebben a második esetben az izobár és az izoterm szakaszokban felvett hőmennyiségek aránya, ha a végső állapotban ugyanannyi lett a gáz hőmérséklete, mint az első esetben, az izokor folyamat végén?

(Zsigri Ferenc, Budapest)

4. Vízszintes irányú, homogén elektromos mezőben súlytalan és nyújthatatlan szigetelő fonalakhoz rögzítve, az ábrán látható elrendezésben két, egyenként 10 g tömegű, pontszerű testet függesztünk fel. Az alsó fonál 45° -os szöget zár be a függőlegessel és a végén lévő test $2 \mu\text{C}$ elektromos töltéssel rendelkezik. A felső test töltetlen.

- a) Mekkora a térerősség?
- b) Mekkora szöget zár be a felső fonál a függőlegessel?
- c) Mekkora a két fonálerő?

(Szkladányi András, Baja)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A SZERVEZŐBIZOTTSÁG!